

Στο φιλολογικό ένθετο της «Βραδυάς», της 24.11.01, δημοσιεύθηκε το παρακάτω συνοπτικό και περιεκτικό άρθρο του προέδρου του ΚΙΣ κ. Μ. Κωνσταντίνη για τους ομοθρήσκους συγγραφείς και τη συμβολή τους στην ελληνική Γραμματεία.

«Η συμμετοχή των Εβραίων στην ελληνική πνευματική ζωή είναι αξιοσημείωτη, έχει δε αναπτυχθεί κυρίως σε τοπικό επίπεδο (π.χ. Γιοσέφ Ελιγιά - Ιωάννινα, Γιοσέφ Νεχαμά - Θεσσαλονίκη, Ραφαήλ Φρεζής - Βόλος, Εσδράς Μωϋσής - Λάρισα κ.ά.).

Κατά το β' μισό του 20ού αιώνα, μετά την τραγική περίοδο της Κατοχής και του Ολοκαυτώματος, αναπτύχθηκε μία ιδιαίτερη κατηγορία Ελλήνων Εβραίων συγγραφέων, εκείνων που έγραψαν προσωπικές μαρτυρίες, απομνημονεύματα, ιστορίες, αφηγήματα από το Ολοκαύτωμα και τα χιτλερικά στρατόπεδα (Μπέρυ Ναχμία, Χάιντς Κούνιο, Ερρίκος Σεβίλιας, Ζακ Στρούμσα, Ζακ Χανταλι, Μαρσέλ Νατζαρή, Ερρικα Αμαρίλιο-Κούνιο, Λέων Περαχιά, Λίλιαν Μπενρουμπή - Αμπαστάδο κ.ά). Για το ίδιο θέμα έχουν ασχοληθεί και πολλοί Έλληνες Χριστιανοί συγγραφείς, ώστε έχει αναπτυχθεί ένας ιδιαίτερος φιλολογικός τομέας.

Την παρουσία των Εβραίων στην Ελλάδα από αρχαιότατων χρόνων έχουν εξετάσει, την ίδια μεταπολεμική περίοδο, μία σειρά παλαιότερων και νεότερων Ελλήνων Εβραίων ιστορικών ερευνητών και συγγραφέων: Ασέρ Μωϋσής, Μπαρούχ Σιμπή, Ιωσήφ Νεχαμά, Ρένα Μόλχο, Ραφαήλ Φρεζής, Οντέτ Βαρών, Ρίκα Μπενβενίστε, Εσδράς Μωϋσής. Οι ερευνητές αυτοί εργάστηκαν κάτω από δύσκολες συνθήκες δεδομένου ότι οι Γερμανοί δεν αφάνισαν μόνον τους ανθρώπους, εξαφάνισαν και τα αρχεία κι όλα εκείνα τα στοιχεία που αναφέρονταν στη μακραίωνα εβραϊκή ιστορική παρουσία στην Ελλάδα. Ως εκ τούτου, ήταν πολύ δύσκολο, όπως αναφέρεται σε πάμπολλα συγγράμματα Ελλήνων συγγραφέων, να αναζητηθούν, να εντοπισθούν και να συγκεντρωθούν στοιχεία σχετικά με την ιστορία, τις λαογραφικές παραδόσεις, τα ήθη και τα έθιμα, καθώς και τα γλωσσολογικά ιδιώματα των Εβραϊκών Κοινοτήτων της Ελλάδος.

Στην καθαρά λογοτεχνική παραγωγή έχουν διακριθεί οι: Μωϋσής και Ιούλιος Καΐμης, Αλμπέρ Κοέν, Γιοσέφ Ελιγιά, Αλμπέρτος Ναρ, Μισέλ Φάις, Μπέτυ Μαγρίζου, Νίνα Ναχμία κ.ά. Μερικοί από αυτούς αποτελούν διακεκριμένες φυσιογνωμίες που κινούνται στον ευρύτερο ελληνικό πνευματικό χώρο».